

Latvijas Interneta asociācijas
Net-Safe Latvia drošāka interneta centrs

Bērnu seksuāla izmantošana reālajā dzīvē un internetā

Semināra izdales materiāls

Rīga, 2010

Satura rādītājs

Bērnu seksuāla izmantošana, termini, definīcijas, prevencija	3
Pornogrāfisku materiālu ietekme uz bērniem	9
Bērnu seksuālu izmantošanu saturoši materiāli internetā	11
Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām	14
Ekspertu prezentācijas	17

Bērnu seksuāla izmantošana, termini, definīcijas, prevencija

Ievadam:

Bērnu seksuāla izmantošana ir noziegums un globāla problēma, kas sastopama visās pasaules valstīs un arī Latvijā. Seksuāla rakstura vardarbība un seksuāla izmantošana notiek daudz biežāk, nekā mēs iedomājamies un spējam to aptvert. Lai arī pēdējo gadu laikā, arvien biežāk tiek ziņots par seksuālas vardarbības gadījumiem, liela daļa šo gadījumu paliek neatklāti un neviens par tiem neziņo. Katram cilvēkam ir būtiski saprast, kas ir bērnu seksuāla izmantošana, kādas ir pazīmes, ka bērns, iespējams tiek seksuāli izmantots un katram no mums ir atbildība pasargāt bērnus no seksuālas izmantošanas.

Bērnu seksuāla izmantošana ir process, kas bieži sākas krietni vien ātrāk nekā reāla seksuāla aizskaršana.

Latvijas Republikas normatīvo aktu izpratnē¹ - Bērns ir persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas. Kā izpaužas seksuāla vardarbība pret bērnu?

Bērnu tiesību aizsardzības likuma² izpratnē seksuāla vardarbība pret bērnu ir bērna iesaistīšana seksuālās darbībās, ko bērns nesaprot vai kam nevar dot apzinātu piekrišanu.

Seksuālas vardarbības veidi.

Zemāk tabulā ir norādīti veidi kā var izpausties seksuāla rakstura vardarbība pret bērnu, vai bērnu seksuāla izmantošana:

Kontakta seksuāla izmantošana	Bez kontakta seksuāla izmantošana
<ul style="list-style-type: none">• Ģenitāliju aizskaršana un glāstīšana• Krūšu aizskaršana un glāstīšana• Piespiešana aiztikt cita cilvēka ģenitālijas• Orālais sekss• Dzimumlocekļa, pirksta vai cita objekta ievadīšana vaginālajā un/vai anālajā atverē	<ul style="list-style-type: none">• Mudināšana tiešsaistē tikties reālajā dzīvē nolūku pavest/ iesaistīt bērnu netiklās darbībās• Aicinājumi, mudināšana uz masturbēšanu, vai lūgumi vērots kā kāds cits masturbē• Pornogrāfisku materiālu demonstrēšana (aicinājumi apmeklēt pornogrāfiska satura vietnes)• Bērnu seksuālu izmantošanu saturošu materiālu demonstrēšana• Seksuāla rakstura komentāru izteikšana/ jautājumu uzdošana• Ģenitāliju atklāšana, demonstrēšana, attēlu sūtīšana

Pazīmes, kas liecina par to, ka bērns var būt cietis no seksuāla rakstura vardarbības.

¹ Bērnu tiesību aizsardzības likums, skatīts 06.10.2010., pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=49096>

² Bērnu tiesību aizsardzības likums, skatīts 06.10.2010., pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=49096>

Šīs ir dažas no pazīmēm, kas var liecināt, ka bērns ir cietis no seksuāla rakstura vardarbības, taču ir būtiski atzīmēt, ka šīs pazīmes, ne vienmēr nozīmē, ka bērns ir tieši cietis no seksuāla rakstura vardarbības, pazīmes var parādīties arī citu, ar seksuālu izmantošanu nesaistītiem faktoriem. Pamanot pazīmes centieties noskaidrot, kā tās ir veidojušās un kādi ir iemesli. Minētās pazīmes parasti attiecināmas uz bērniem, kas nav sasnieguši 12 gadu vecumu.

1. Bērnam ir vecumam neatbilstošas zināšanas par dzimumattiecībām, seksu. Bērnam ir zināšanas par seksu un dzimumattiecībām, kas pārsniedz bērna attīstības līmeni. Piemēram, bērns raksturo skaņas, smaržas, garšas vai sniedz seksuālu darbību atainojumu.
2. Seksuālas uzvedības veidošanās. Bērns attiecībās ar vienaudžiem, spēlējoties ar rotaļlietām, vai pieaugušo sabiedrībā uzvedas seksuāli; pašapmierināts un neievēro noteiktos aizliegumus, vai ierobežojumus.
3. Depresīva uzvedība, attālināšanās. Bērns attālinās no savas ierastās sabiedrības, atsakās iesaistīties rotaļās ar draugiem un atsakās iesaistīties aktivitātēs, kas agrāk sagādājušas prieku.
4. Sekmju pasliktināšanās. Bērna sekmes pasliktinās, bērns kļūst skolā un stundās pasīvāks.
5. Uzvedība kāda konkrēta pieaugušā klātbūtnē sagādā bērnam paaugstinātu stresu, bērns jūtas nekomfortabli. Bērns pretojas, vai izsaka nevēlēšanos pavadīt laiku kopā ar kādu konkrētu pieaugušo.
6. Īpaša vēlme, pārmērīga pieķeršanās kādam pieaugušajam. Bērns īpaši vēlas pavadīt laiku kopā ar kādu pieaugušo, jo pieaugušais bērnam sniedz īpašus uzmanības apliecinājumus, pasniedz dāvanas vai izturas pret bērnu privilīģēti.
7. Agresija. Bērna uzvedība pret apkārtējiem kļūst agresīva (kliegšana, sišana, pazemošana un tml.).
8. Pašiznīcības pazīmes. Bērns pats sev fiziski dara pāri un atklāj, ka jūtas bezvērtīgs. Tiek izteikti apgalvojumi kā „es vēlos mirt”, „man nevajadzētu būt dzīvam”, „kāda gan jēga dzīvot?” un tml.
9. Fiziski simptomi. Bērnam ir redzami fiziski savainojumi ģenitāliju rajonā (piemēram, sāpes, asiņošana un tml.)

Kas seksuāli izmanto bērnus?

Bērnu seksuāli izmantot var jebkura persona. Parasti tie ir cilvēki, kas ir bērnam pazīstami, vai kuriem ir piekļuve bērnam. Varmāka izmantojot dažādas tehnikas veido attiecības ar bērnu, kas noved pie bērna seksuālas izmantošanas. Parasti attiecības tiek veidotas tā, lai minimizētu seksuālas izmantošanas atklāšanas risku un veidotu kontroli pār bērnu, piemēram, bērns tiek emocionāli terorizēts, bērnam tiek draudēts ar fizisku vardarbību, nodarījuma atklāšanas gadījumā. Parasti varmāka iegūst ne tikai bērna, bet arī pieaugušo, kas ir ap bērnu uzticību un simpātijas. Šis process parasti tiek apzīmēts ar terminu „vervēšana”.

Kas ir vervēšana?

Vervēšana ir darbību kopums, ko veic pieaugušais ar mērķi bērnu seksuāli izmantot. Lai varētu notikt bērnu seksuāla izmantošana ir nepieciešams:

- Piekļuve bērnam
- Laiks vienatnē ar bērnu

Lai arī vervēšana nenotiek vienmēr pirms bērna seksuālas izmantošanas, tā tomēr ir diezgan pierasta varmāku uzvedība. Parasti tā sākas ar pastiprinātas uzmanības pievēršanu bērnam, kas sākotnēji, ne vienmēr ir ar seksuālu ievirzi. Ļoti bieži upuri nesaprot, ka ar viņiem tiek manipulēts un, šo procesu, pirms seksuālas izmantošanas, neuztver kā daļu no seksuālas izmantošanas.

Pieaugušo uzmanība, kurai ir jāpievērš uzmanību:

- Pieaugušais izrāda pastiprinātu interesi par bērnu
- Pieaugušais bieži iniciē, vai veido situācijas, lai paliktu vienatnē ar bērnu (vai vairākiem bērniem)
- Pieaugušais izturas pret bērnu īpaši privilīģēti, vai izrāda īpašu pieķeršanos
- Pieaugušais kļūstot par ģimenes draugu lielāku interesi izrāda par attiecību veidošanu ar bērnu, nekā ģimenes pieaugušajiem
- Pieaugušais izrāda īpašu uzmanību vienam konkrētam bērnam ģimenē
- Pieaugušais atrod iemeslus apdāvināt bērnu
- Rūpējas par bērna interesēm tā, lai bērns pats inicializētu kontaktu ar pieaugušo, vai arī to darītu bērna vecāki

Aktivitātes, kas pieaugušajam, kuram ir seksuāla interese par bērnu, var likties uzbudinošas; vai, kas parasti tiek izmantotas vervēšanas procesā:

- Bērna vannošana
- „Nejauša” ienākšana istabā, kad bērns pārgērbjas, vai ir tualetē
- Bērna mudināšana iet kopā ar pieaugušo uz tualeti un pieaugušā vērošana
- Kutināšana un „nejauša” ģenitāliju aizskaršana
- Bērna iesaistīšana aktivitātēs, kurās nepieciešama izģērbšanās (masāža, peldēšana)
- Cīkstēšanās apakšveļā
- Spēļu spēlēšana, kurās nepieciešama ģenitāliju aizskaršana (dakterīši)
- Seksuālu joku stāstīšana bērnam
- Bērna iztaujāšana un ķircināšana par krūšu un ģenitāliju attīstību
- Runāšana par seksuāla rakstura tēmām ar mērķi bērnu „izglītot”
- Seksuālu materiālu demonstrēšana bērnam
- Fotografiju uzņemšana, kur redzams bērns apakšveļā, peldkostīmā, deju kostīmos un tml.

Bērnam ir jāiemāca sevi pasargāt

Daži varmākas pārbaudīs, cik bērns ir informēts par sevis aizsardzību un cik liela pastāv varbūtība, ka bērns par problēmsituācijām stāsta vecākiem. Varmākas drīzāk par upuri izvēlēsies bērnu, kas vecākiem nesūdzas un nestāsta neko par sevi vecākiem, nekā bērnu, kas tā nedara.

Padomi vecākiem komunicējot ar bērnu kā samazināt risku, ka bērns tiek pakūļat seksuālai izmantošanai?

- Esiet modri un sekojiet līdzi vai neveidojas situācijai vai uzvedībai, kas var liecināt par risku.
- Sekojiet līdzi un esiet informēti par to, kādas bērnu aizsardzības politikas tiek pieņemtas un ievērotas iestādēs, kuras apmeklē bērns.
- Uzmaniet bērnu – ziniet kur viņš/viņa atrodas, ar ko pavada savu laiku.
- Mudiniet bērnu sev uzticēties un vēlreiz atgādiniet, ka bērns var jums stāstīt par jebko, kas bērnu satrauc, liek justies nepatīkami, vai rada raizes. Pievērsiet īpašu uzmanību, ja bērna uzvedība pēkšņi mainās, tā var būt paaugstināta stresa, vai nomāktības pazīme.
- Pārrunājiet ar bērnu dažādas iespējamās situācijas mudinot bērnu atbildēt, kā viņš rīkotos nonākot konkrētā situācijā.
- Pārrunājiet privāto ķermeņa daļu neaizskaramību. Paskaidrojiet kuras ķermeņa daļas nedrīkst ļaut kādam aizskart.

- Pastāstiet par normālu attiecību veidošanu, proti, ka tas nav normāli, ja pieaugušajiem ir īpaša interese par bērniem, pastāstiet, ka bērni parasti draudzējas ar bērniem un pieaugušie ar pieaugušajiem.

Bērna drosme atklāt „Man ir nodarīts pāri!” seksuāla nozieguma atklāšana

Lai arī cik tas šausminoši neliktos vecākiem, ka viņu bērnam būtu jāatklāj patiesība par to, ka viņš/viņa ir bijuši pakļauti seksuāla rakstura vardarbībai, katrs vecāks cer, ka viņu bērns noteikti par ko šādu pastāstītu un vecāki varētu pārtraukt notiekošo un sniegt bērnam palīdzību.

Vecāki pastāsta bērniem, ka gadījumā, ja kāds bērnu aizskar nepiemērotā (intīmā) vietā vai nodara bērnam pāri, īpaši, ja tas ir pieaugušais, un cer, ka ar to būs pietiekami, lai bērns izstāstītu, ja viņam kāds ir nodarījis pāri. Patiesībā bērnam ir ļoti grūti atīt un izstāstīt, ka ar viņu ir noticis kaut kas tik šausminošs un tas nav tikai tāpēc, ka bērns nevēlētos par to runāt, tas atkarīgs no tā, kā bērns uztver savus vecākus. Vecākiem vajadzētu pašiem padomāt un atbildēt uz jautājumiem – kā jums šķiet – kā jūs esat mudinājuši bērnam būt atklātam un vērsties pie jums grūtā brīdī un lūgt palīdzību? Kā jums šķiet, kā bērns jums atklātu un pastāstītu par notikušo – kā tas izpaustos?

Mīti:

- Ja bērns ir seksuāli izmantots viņš par to noteikti un uzreiz pastāstīs vecākiem
- Bērns atklās, kas ar viņu noticis uzreiz pēc notikušā, kā arī sniegs detalizētu notikušā aprakstu
- Bērns drīzāk atklās, kas ar viņu noticis, ja par notikušo viņam tiks uzdoti tieši jautājumi

Realitāte:

- Tikai 30% upuru, kuri ir seksuāli izmantoti par notikušo izstāsta jau bērnībā, pārējie to, ka pret viņiem ir noticis seksuāla rakstura noziegums atklāj tikai vēlāk, jau kļūstot pieaugušiem. Iemesli tam, ka bērns nevienam par to nestāsta jau bērnībā parasti ir bailes no vecāku reakcijas un tā, ka varmāka, kas izdarījis noziegumu, varētu fiziski nodarīt pāri bērnam, vai bērna vecākiem.
- Parasts ir pieņēmums, ka bērns stāstot par notikušo sniegs skaidru notikušā aprakstu. Patiesībā pētījumi rāda, ka bērns par notiekošo sniedz vispārīgu informāciju un sniedz vairākas netiešas norādes, kas atklāj notikušo.
- Bērns varētu atklāt, ka kaut kas ar viņu ir noticis neatklājot, ka tā ir bijusi seksuāla rakstura vardarbība – šādi bērns pārbauda vecāku reakciju uz sniegto informācija pavadīenu.
- Ja bērns tam ir gatavs, un reakcija uz nelielo informācijas daudzumu ir, pēc bērna domām, bijusi atbilstoša, viņš varētu atklāt vēl vairāk informācijas, kas norādītu uz notikušo.
- Ir pavisam vienkārši palaist garām informācijas pavadīenus, kas atklāj, ka pret bērnu ir noticis noziegums. Tos palaižot garām, vai neuztverot pietiekami nopietni bērnam netiek sniegta vajadzīgā palīdzība un iespējams, pārdarījumi pret bērnu turpinās.

Bērns, kas varētu censties atklāt, ka kaut kas ar viņu ir noticis varētu izmantot sekojošas frāzes:

- „Es vairs nevēlos iet ciemos pie _____.”
- „Man patiešām nepatīk _____ sabiedrība.”
- „Lūdzu neej prom, neatstāj mani pie _____.”
- „Man nepatīk, ka neesi mājās.... es jūtos neērti, kad tu neesi šeit ...”
- „Es esmu slikts ...”
- „ Es zinu, ka tu uz mani dusmosies....”

- „_____ man kaut ko izdarīja”
- „_____ man nodarīja kaut ko, kas man nepatika”
- „_____ spēlēs ar mani spēles, kas man nepatīk”

Bērna emocijas atklājot to, ka pret viņu noticis noziegums varētu būt:

- Emociju neizrādīšana, vienaldzība.
- Skumjas un uztraukums
- Pēkšņas nepatikas izrādīšana pret kādu konkrētu personu, kuras sabiedrība pirms tam bērnam bijusi patīkama.

Svarīgi! Ja pamanāt bērna uzvedībā konkrētās pazīmes, tas uzreiz nenozīmē, ka bērns ir bijis pakļauts seksuāla rakstura vardarbībai – tā ir tikai viena no daudzām iespējām, kāpēc bērns izrāda stresa pazīmes!

Kā rīkoties vecākiem, vai personai, kurai bērns ir uzticējies?

- Uzmanīgi klausieties bērna stāstījumā, bet uzreiz neizdariet nekādus secinājumus, vai pieņēmumus, iespējams bērns atklāj kaut ko pavisam citu.
- Centieties noskaidrot patiesību lūdzot bērnam precizēt, vai esat pareizi sapratis to, ko bērns jums vēlas pateikt. (Piemēram, varat teikt: „Es tikai vēlos pārlicināties, ka esmu tevi sapratis pareizi – vai vari vēlreiz pastāstīt kas īsti ir noticis?” vai „Pastāsti, kas īsti notika?”)
- Nespiediet bērnu atklāt visu notikušo detaļās, jo iespējams bērns tam vienkārši nav gatavs. Ja jūs māt bažas, ka kaut kas tomēr nav kārtībā, konsultējieties ar savu ģimenes ārstu vai speciālisti (psihologu), kas varētu ieteikt kā rīkoties tālāk.
- Atcerieties, ka bērns nav pieaugušais! Bērns stāstot par notikušo neuzvedīsies kā pieaugušais un bērna stāstītais ne vienmēr uzreiz iegūs jēgu un būs loģisks. Par noziegumu bērns var atklāt pamazām sniedzot reizēm arī nesaistītu informāciju, kā arī bērns var nezināt precīzu terminoloģiju kā raksturot to, kas ar viņu noticis, īpaši, ja zināšanas par seksuāla rakstura attiecībām ir nepietiekamas.
- Nozieguma atklāšana ir process, tā nav vienreizēja aktivitāte, vai vienas reizes saruna, kurā bērns visu atklāj un izstāsta. Gadījumos, kad seksuāla rakstura vardarbība pret bērnu turpinās ilgstoši, bērns par to var izvēlēties klusēt un nevienam nestāstīt, kamēr viņš nav sasniedzis apzinīgu vecumu.
- Ir jāsaprot, ka bērns var sākt noliegt notikušo pēc tam, kad par notikušo jau ir kādam izstāstījis. Tas tā var notikt gadījumos, ja bērnu izjautā policijas pārstāvji, vai citi bērnam nepazīstami pieaugušie. Šādos gadījumos ir jābūt īpaši uzmanīgiem un nedrīkst notikušo ignorēt, pat, ja bērns pēkšņi noliedz notikušo, vai arī nespēj detalizēti aprakstīt, kas ar viņu ir noticis.

Kā reaģēt vecākiem?

Kontrolējiet savu reakciju – uzmanieties reaģējot uz bērna stāstīto nepārspīlēt, vai uztvert to nenopietni. Domājiet par savu sejas izteiksmi, žestiem, balss toni, jo bērns ļoti jūtīgi uztver jūsu reakciju.

Lieciet saprast, ka tā nav bērna vaina – pasakiet „tā nav tava vaina, ka tā notika”. Atcerieties, ka ja jūsu uzvedība un žesti neatbildīs jūsu sacītajam, bērns noticēs un labāk uztvers jūsu uzvedību.

Uzslavējiet bērna drosmi par atklātību – bērnam atklāt, kas ar viņu ir noticis ir nepieciešama neiedomājama drosmē. Bieži bērni jūtas līdzvainīgi notikušajā un viņu prāts nespēj to uztvert savādāk.

Uzslavējiet bērna drosmi par atklātību un atgādiniet, ka bērns ir rīkojies pareizi jums par notikušo pastāstot.

Pasargājiet bērnu – pārlicinieties, ka par notikušo zina tikai tie, kam tas patiešām ir nepieciešams, šāda rīcība palīdzēs bērnam justies mazāk pazemotam.

Izrādiet īpašas rūpes – pētījumi rāda, ka bērniem, kas ir cietuši no seksuālas vardarbības ir nepieciešamas īpašas rūpes, uzmanība un sapratne no pieaugušo puses, īpaši vecāku un skolotāju puses.

Apsoliet bērnam, ka viņam palīdzēsiet, centīsieties pārtraukt notiekošo, kā arī pildiet solījumu.

Ziņojiet par notikušo Valsts varas iestādēm – Valsts policijai un Valsts Bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai.

Meklējiet palīdzību – konsultējoties noskaidrojiet, kā vislabāk ir iespējams palīdzēt bērnam. Fizisku ievainojumu gadījumā tūlīt vērsieties pie ārstiem; jā bērnam nav fizisku ievainojumu noskaidrojiet, ka vislabāk sniegt bērnam morālu un psiholoģisku atbalstu

Ziņošana par seksuāla rakstura noziegumu pret bērnu

Bieži vecāki domā, ka viņu uzdevums ir izmeklēt un pierādīt, ka bērna seksuāla izmantošana patiešām ir notikusi un bērns ir cietis – tomēr – tā nav! Izmeklēšana, apstākļu noskaidrošana ir jāuztic profesionāļiem – bērnu tiesību aizsardzības institūcijām un valsts varas institūcijām.

Katra cilvēka pienākums ir ziņot par situāciju, ja ir zināms, ka bērns tiek pakļauts vardarbībai, īpaši, ja tiek pakļauts seksuāla rakstura vardarbībai.

Ziņošana ir svarīga, lai pārtrauktu notiekošo noziegumu un vēl divu, ļoti būtisku iemeslu dēļ:

- sniegt palīdzību bērnam, kas ir cietis no vardarbības un nodrošināt bērna turpmāku normālu emocionālo attīstību
- sodīt varmāku, kas ir izdarījis noziegumu pret bērnu, lai nodrošinātu, ka no varmākas darbībām necieš vēl kāds

Pornogrāfisku materiālu ietekme uz bērniem

Mūsdienās bērniem ir piekļuve visdažādākajai informācijai visdažādākajos medijos sākot no televīzijas, mūzikas videoklipiem, sludinājumiem līdz internetam un citām modernajām tehnoloģijām. Šobrīd, kā vēl nekad vecāki, skolotāji un citi speciālisti, kas iesaistīti bērna audzināšanā, ir satraukti par to, ka bērns var piekļūt seksuāla rakstura materiāliem un kādu ietekmi redzētie materiāli varētu atstāt uz bērna psihisko un seksuālo attīstību. Liela daļa ziņu, ko saņemam caur masu medijiem cenšas normalizēt aizskarošu seksuālu uzvedību.

Pētījumi liecina, ka bērnam agrā vecumā saskaroties ar seksuāla rakstura materiāliem, to ietekme varētu būt drīzāk negatīva.

Bērns seksuāla rakstura informāciju savā prātā apstrādā savādāk nekā pieaugušais. Agrāk tika uzskatīts, ka bērns vienkārši nesaprot seksuāla rakstura informāciju un tāpēc neatstāj ietekmi, jo bērniem raksturīgs ir konkrētais domāšanas veids un nav vēl attīstījušās abstraktās domāšanas spējas. *(No psiholoģiskā viedokļa bērniem apmēram līdz 12g.v. piemīt konkrētā domāšana un viņi visu uztver tiešā veidā, pieņem to par īstu).*

Jaunākie pētījumi parāda, ka, lai arī bērns tik tiešām nav spējīgs apstrādāt redzēto seksuāla rakstura materiālu, tā var palikt bērna zemapziņā un ataust atmiņā viņam pieaugot.

Kā bērns saskaras ar seksuāla rakstura materiāliem?

1. Nejauši

Bērni var nejauši saskarties ar seksuāla rakstura materiāliem gan televīzijā, gan internetā, gan citur. Kad šāda saskare notiek, bērnam pat to nesaprotot, redzētais var atstāt negatīvu ietekmi. Pirms bērns pats paspēj novērsties no nepatīkamā (izslēdzot televīziju, izslēdzot datoru), redzētais ir palicis prātā un atstājis ietekmi.

Dažiem bērniem radītā ietekme var būt lielāka nekā citiem, daži varētu piedzīvot stresu un nepatīkamas izjūtas, kamēr citi par redzēto nekad vairs neatcerēsies. Ir bērni, kuriem redzētais var radīt pastiprinātu interesi par seksuāla rakstura materiāliem un mudināt tos meklēt līdzīga rakstura materiālus.

2. Ar nolūku

Pusaudžiem ir dabiska interese par seksu un bieži, tieši internets, ir līdzeklis ar kura palīdzību tiek meklēta interesējošā (varbūt saistošā vai aktuālā) informācija. Tā kā interneta saturs parasti netiek cenzēts, bērni var itin viegli saskarties ar nepiemērotiem materiāliem. Seksuāla rakstura materiāli var radīt bērnam nepareizus priekšstatus par veselīgām seksuālām attiecībām, kā arī radīt nepareizu izpratni par vērtībām attiecību veidošanā.

Internetā atrodamā seksuāla rakstura informācija bieži vien ir neadekvāta un bērnam kaitīga. Tajā var būt atainotas seksuālas ainas ar vardarbību un necilvēcīgu attieksmi pret cilvēkiem. Eksperti uzskata, ka šāda veida materiāli var veidot spēcīgu, taču nepareizu priekšstatus par veselīgām seksuālām attiecībām. Šajos materiālos trūkst informācijas par attiecību dibināšanu un personisko kontaktu, jo materiāli mudina dibināt seksuāla rakstura attiecības bez emocionālās saites starp cilvēkiem.

Kādu iespējamo ietekmi var atstāt pārlietu ilga pakļaušanās seksuāla rakstura materiāliem?

- var veidoties vērtības un attieksme pret seksu, kā arī seksuālā uzvedība
- bērnam var agrīni vai priekšlaicīgi veidoties seksualizēta uzvedība
- var mudināt eksperimentēt ar pārlietu seksuāli izaicinošu uzvedību
- var veidot vai formēt attieksmi, ka izaicinoša uzvedība ir pieņemama
- var radīt nepareizus priekšstatus par attiecībām, ārējo izskatu un uzvedību
- var pakļaut riskam kļūt par varmākas upuri, jo attiecību robežas var būt neskaidras
- var pieaugt veselības riski (seksuāli transmisīvās infekcijas, seksuāla izmantošana)
- var pieaugt risks bērna problemātiskai seksuālajai uzvedībai pret citiem bērniem
- var traucēt veselīgai seksuālai attīstībai

Kā rīkoties vecākiem?

Caur masu medijiem (TV, radio, žurnāli, mūzika, un tml.) un internetu bērniem ir brīva piekļuve dažādiem seksuāla rakstura materiāliem. Ļoti nozīmīgi būtu palīdzēt bērnam radīt kritisku, vecumam atbilstošu domāšanas veidu. To var palīdzēt veidot:

- uzzinot un interesējoties par to, ko bērns skatās, kādas spēles spēlē
- nosakot ierobežojumus informācijai un spēlēm, kuras bērnam nav piemērotas, sekojot līdzi bērnu darbībām gan reālajā dzīvē, gan tiešsaistē (uzziniet ko viņi dara, par ko interesējas)
- Izvietojot mājas datorā vecāku novērošanas programmas un satura filtrus
- Izskaidrojot mediju nepareizi radīto priekšstatu par attiecībām
- Atklāti runājot par slēptajām negatīvajām ziņām medijos – modeļu skolas, mūzikas videoklipi, reklāmas (vardarbības slavināšana, priekšstati par varu un kontroli, dažādi cita veida stereotipi)
- sniedzot informāciju par veselīgām attiecībām un veselīgu seksualitāti, kuru bērns var izmantot tulkojot masu mediju sniegtās ziņas.
- Veicināt izpratni par veselīgu ķermeņa izskatu
- Veicināt izpratni par dzimumu identitāti: (Dažādi attiecību līmeņi (pazīņas, draugi, seksuālu attiecību dibināšana; Mīlestība pret kontroli (abpusēji labprātīgas attiecības pret piespiedu attiecībām); Tiesības un atbildība par seksuālo uzvedību; riski veselībai, kas saistīti ar seksuālo dzīvi; Pašlepnums un cieņa (pašvērtējuma nozīmība).)

Bērnu seksuālu izmantošanu saturoši materiāli internetā

Bērnu seksuālu izmantošanu saturošu materiālu aprīte internetā

Latvijas Republikas normatīvajos aktos tiek lietota terminoloģija bērnu pornogrāfija, taču šis termins ļoti daudziem cilvēkiem rada neizpratni, kas tad tie ir par pornogrāfiskiem materiāliem ar bērniem, tāpēc daudz pareizāk būtu lietot terminu bērnu seksuālas izmantošanas atainojums, jo materiāli savā būtībā attēlo seksuāla rakstura noziegumu pret bērnu – izvarošana.

Eiropas Savienības statistikas dati rāda, ka 10% līdz 20% bērnu Eiropā savā bērnībā pārcieš kādu no seksuālās vardarbības formām, un katru dienu tiek radītas 200 jaunas fotogrāfijas, kas ataino bērnu seksuālu izmantošanu. Interneta lapu skaits, kas satur bērnu seksuālu izmantošanu, pieaug, un bērni, kas ir seksuālo noziegumu upuri, paliek arvien jaunāki. Tāpat satraucošs ir rādītājs, ka Eiropā 20% notiesāto noziedznieku, par noziegumu izdarīšanu pret bērniem, pēc atbrīvošanas izdara atkārtotus noziegumus pret bērniem.

Kanādas interneta drošības centra saņemto ziņojumu (laika posmā no 2002.gada septembra līdz 2009.gada martam) analīzes dati parāda, ka bērnu seksuālu izmantošanu saturošas lapas tiek uzturētas vairāk kā 60 dažādās pasaules valstīs, kas skaidri parāda, ka problēma ir globāla. Bērnu seksuālas izmantošanas materiālu saturošo lapu analīze parāda, ka seksuālo noziegumu upuri ir :

- 57,4% gadījumu bērni vecumā no 0 līdz 8 gadu vecumam
- 24,7% gadījumu bērni vecumā no 8 līdz 11 gadu vecumam
- 13,3% gadījumu bērni vecumā no 11 līdz 14 gadu vecumam
- 4,3% gadījumu bērni vecumā no 14 – 16 gadu vecumam
- 0,3% gadījumu bērni vecumā no 16 – 18 gadu vecumam

83% gadījumos seksuālo noziegumu upuri ir meitenes.

Cik problēma ir aktuāla?

Internets nepazīst valstu ģeogrāfiskās robežas, mēs varam atrast un piekļūt gandrīz jebkāda veida informācijai, kas tiek izveidota jebkurā pasaules valstī un vietā. Internets ir lielisks rīks, kas piedzīvojis ļoti strauju attīstību un turpina attīstīties un nākotne bez interneta un tā piedāvātajām iespējām nav iedomājama.

Katru mēnesi internetā tiek aktivizētas 3,14³ miljoni dažādas tīmekļa vietnes un interneta lietotāju skaits pasaulē pārsniedz 1460 miljonus cilvēku, jeb vairāk nekā 22% pasaules iedzīvotāju.

Tieši tāpat kā reālajā dzīvē uz ielām mēs varam sastapt zagļus, krāpniekus un cita veida noziedzniekus, tieši tāpat ir arī internetā. Latvijā internetu izmanto vairāk kā 60% visu iedzīvotāju, starp tiem noteikti ir cilvēki ar nelāgiem nodomiem.

Robežas starp reālo dzīvi un internetu paliek arvien neskaidrākas, sevišķi tas ir bērniem un jauniešiem, kas dzīvi bez interneta nevar nemaz iedomāties. Lielbritānijas eksperti ir novērojuši tendenci, ka bērni paši labprātīgi piedalās nelegāla satura veidošanas procesā – proti – varmāka, uzrunājot upuri internetā un veidojot „attiecības internetā” lūdz bērnam pašam sevi kādā konkrētā pozā nofotografēt un fotogrāfiju nosūtīt varmākam, tā bērns it kā brīvprātīgi piedalās nelegāla satura

³ http://www.ecpat.net/worldcongressIII/PDF/Publications/ICT_Law/Thematic_Paper_ICTLAW_ENG.pdf

veidošanā, jo neviens jau bērnu nav fotografējis, to izdarījis ir bērns pats. Lielbritānijas pieredze rāda, ka daļā gadījumu šis izveidotais saturs, tad nonāk pedofilu apritē starptautiskā mērogā, pedofilu sociālajos tīklos, veidojot nekomerciālo bērnu seksuālu izmantošanu saturošu saturu. Šo tīklu darbības principi neatšķiras no parastu sociālo tīklu darbības ar vienīgo atšķirību, ka saturs, kas tiek izplatīts un ievietots šajos sociālajos tīklos ir nelegāls un sociālo tīklu darbība ir nelegāla.

Kā tas ir iespējams? Pasaulē diemžēl ne visur ir tik sakārtota likumdošana kā Eiropas Savienībā vai ASV interneta izmantošanas un regulācijas jomā, taču, nopelnīt vēlas katrs, un tāpēc mājas lapas, kas nodrošina konkrētos pakalpojumus iespējams uzturēt valstīs, kur likumdošana šādu portālu darbību neierobežo – iespējas ir ļoti plašas. Tāpat ir jāatceras, ka vairs nav tas laiks, kad interneta saturu veidoja „kāds”, šobrīd mēs katrs varam izveidot tīmekļa vietni, blogu un tml., un policijas resursi nekad nebūs tik lieli, lai apkarotu un pārbaudītu katru informāciju, ko ievietojam internetā – tas vienkārši nav iespējams. Tāpēc, problēmas apkarošanai ir nepieciešams iesaistīt sabiedrību, kura varētu ziņot par atklātu nelegālu interneta saturu, tā cīņu padarot efektīvāku un iespējas izņemt saturu palielinātos.

Ziņot par nelegālu interneta saturu iespējams:

- www.drossinternets.lv
- Savam interneta pakalpojumu sniedzējam
- Valsts Policijai
- Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas uzticības tālrunim 116111

Ziņojot www.drossinternets.lv ziņojumu saņems un apstrādās operators, kas pārbaudīs atsūtīto ziņojumu, izvērtēs tā satura atbilstību Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, pārbaudīs, kur saturs tiek uzturēts un nepieciešamības gadījumā pārsūtīs ziņojumu tālākai izmeklēšanai Valsts policijai, vai INHOPE asociācijas biedriem. Ziņojumu apstrādes shēma Latvijas Interneta asociācijas *Net-Safe Latvia* drošāka interneta centra ietvaros:

Katrs ziņojums var būt anonīms, bet, ja norādīsiet savus personas datus, saņemsiet informāciju par turpmāko ziņojuma apstrādes gaitu un progresu.

Ziņojumu statistika

Ziņojumu līnija darbojas kopš 2007. Gada un 2008. Gadā kļuva par starptautiskās ziņojumu līniju asociācijas INHOPE biedru. Līdz **01.10.2010.** ziņojumu līnijā saņemti un apstrādāti **1322** ziņojumi par nelegālu/kaitīgu interneta saturu.

No tiem **143** ziņojumi saņemti par bērnu seksuālu izmantošanu saturošām tīmekļa vietnēm vai pedofilu aktivitātēm. **9** lapas tika uzturētas Latvijā, un šobrīd tās jau ir slēgtas.

Valsts policija ir ierosinājusi **20** krimināllietu uzsākšanu, no tām **17** par bērnu seksuālu izmantošanu saturošu materiālu izplatīšanu vai mudināšanu mazgadīgas personas iesaistīties seksuāla rakstura darbībās.

Ziņojumu statistika, pēc ziņojuma satura veidiem:

	2007	2008	2009	2010
Erotiska/pornogrāfiska satura vietnes bez izvietotiem brīdinājumiem	5	18	48	563
Erotisks/pornogrāfisks saturs citās tīmekļa vietnēs (bez brīdinājumiem)	11	9	24	17
Pedofilija/mazgadīgo prostitūcija	5	19	36	85
Vardarbīga rakstura materiāli	0	7	5	21
Cieņas/goda aizskaršana	0	13	50	20
Naida kurināšana/ rasisms	0	16	51	11
Konsultācijas/padomi	8	63	83	32
Citi	13	37	24	28
KOPĀ:	42	182	321	777

Informācija tiek regulāri atjaunināta mājas lapā www.drossinternets.lv!

INHOPE asociācija nodrošina sadarbību starp interneta palīdzības dienestiem – ziņojumu līnijām. Asociācijas uzdevums ir novērst bērnu pornogrāfijas izplatīšanu internetā, kā arī aizsargāt jauniešus no kaitīgas un nelikumīgas interneta izmantošanas. Inhope nepārtraukti strādā, lai paplašinātu to valstu loku, kurās ir izveidoti palīdzības dienesti, uz 2010. Gada oktobri asociācijā ir 38 biedri no 33 pasaules valstīm (Eiropas valstis, Krievija, ASV, Kanāda, Austrālija, Taivāna, Dienvidāfrika u.c.). Vairāk informācijas par asociāciju un tās mērķiem mājas lapā www.inhope.org.

2009. gada laikā INHOPE asociācijas ziņojumu līnijās visā pasaulē ir saņemti un apstrādāti 597 350 ziņojumi par bērnu seksuālu izmantošanu saturošām tīmekļa vietnēm.

Cīņa – komplekso pasākumu kopums

Noziegumi ir īpaši smagi, un cīņai pret tiem ir jābūt kā vairāku darbību kombinācijai, lai nodrošinātu, ka tas notiek patiešām efektīvi. Efektīva cīņa pret bērnu seksuālas izmantošanas noziegumiem sevī ietver:

- darbības, lai tiktu noņemti un attiecīgi sodīti nozieguma izdarītājs, kā arī darbs ar noziedznieku, lai pēc soda izciešanas nenotiktu atkāroti noziegumi;

- darbības, lai tiktu identificēts cietušais bērns, un viņam tiktu sniegta atbilstoša un kvalitatīva palīdzība;
- darbības, lai internetā nenokļūtu materiāli, kas ataino seksuālo noziegumu pret bērnu, lai jau esošie materiāli tiktu izņemti, un lapas ar konkrēto saturu slēgtas.

Cīņā pret bērnu seksuālas izmantošanas problēmu ir jāiesaista gan tiesībsargājošās institūcijas, gan arī jāveic sabiedrības izglītošana par šādu veidu noziegumu nopietnību, uzsverot, ka par gadījumiem, kad ir noticis noziegums pret bērnu vai internetā ir pieejami materiāli, kas satur šo noziegumu atainojumu, ir jāziņo.

Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām

Ministru kabineta noteikumi Nr. 1613

Rīgā 2009.gada 22.decembrī (prot. Nr.89 152.§)

Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām

Izdoti saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 51.panta otro daļu un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13.panta 2.⁴ daļu

1. Noteikumi nosaka kārtību, kādā par valsts budžeta līdzekļiem sniedz nepieciešamo palīdzību bērnam, kurš ir prettiesisku darbību – noziedzīga nodarījuma, ekspluatācijas, seksuālas izmantošanas, vardarbības vai jebkādas citas nelikumīgas, cietsirdīgas vai cieņu aizskarošas darbības (turpmāk – vardarbība) – upuris, lai viņš atgūtu fizisko un psihisko veselību un integrētos sabiedrībā, tai skaitā kārtību, kādā nodibinājums "Latvijas Bērnu fonds" (turpmāk – Latvijas Bērnu fonds) organizē sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu par valsts budžeta līdzekļiem no vardarbības cietušiem bērniem (turpmāk – sociālās rehabilitācijas pakalpojumi), un šī valsts deleģētā uzdevuma izpildes nosacījumus.

2. Bērnam, kurš cietis no vardarbības, nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus, arī medicīnisko rehabilitāciju, nodrošina atbilstoši normatīvajiem aktiem par veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtību.

3. Ja ārstniecības iestādē sniegta palīdzība bērnam, kuram konstatētas iespējamās vardarbības sekas, ārstniecības iestāde nekavējoties par to ziņo policijai un pašvaldības sociālajam dienestam.

4. Ja bāriņtiesai radušās aizdomas, ka bērns cietis no vecāku vardarbības, tā informē pašvaldības sociālo dienestu un pēc tam, kad bērns saņēmis nepieciešamo ārstēšanu un medicīnisko rehabilitāciju, nosūta bērnu pie psihologa vai sociālā darbinieka, kurš izvērtē un nosaka, vai bērnam nepieciešama sociālā rehabilitācija.

5. Ja ir aizdomas, ka bērns no vardarbības cietis bērnu aprūpes iestādē, sociālās korekcijas izglītības iestādē vai ieslodzījuma vietā (turpmāk – iestāde), iestādes vadītājs, bērna vecāki, audžuģimene vai aizbildņi par to informē bāriņtiesu, pašvaldības sociālo dienestu un pieprasa psihologa vai sociālā darbinieka atzinumu par cietušo bērnu.

6. Psihologs vai sociālais darbinieks pēc cietušā bērna vecāka, aizbildņa, iestādes vadītāja, audžuģimenes vai bāriņtiesas pieprasījuma 10 dienu laikā sniedz atzinumu. Atzinumā norāda šādu informāciju:

6.1. vai bērnam ir psiholoģiskas traumas pazīmes;

6.2. nepieciešamie sociālās rehabilitācijas pasākumi;

6.3. vai sociālo rehabilitāciju vēlams saņemt bērna dzīvesvietā (turpmāk – dzīvesvieta) vai iestādē, vai sociālās rehabilitācijas institūcijā;

6.4. vai bērnam ir nepieciešams sociālās rehabilitācijas kurss līdz 30 dienām vai komplekss sociālās rehabilitācijas kurss līdz 60 dienām sociālās rehabilitācijas institūcijā;

6.5. vai nepieciešams, lai sociālās rehabilitācijas institūcijā kopā ar bērnu uzturētos viņa ģimenes loceklis vai persona, kas bērnu aprūpē, ņemot vērā bērna psiholoģisko stāvokli un vecumu.

7. Ja saskaņā ar psihologa vai sociālā darbinieka atzinumu ir nepieciešams, lai kopā ar bērnu sociālās rehabilitācijas institūcijā uzturētos kāds viņa ģimenes loceklis vai persona, kas bērnu aprūpē, šīs personas uzturēšanos attiecīgajā institūcijā finansē no valsts budžeta līdzekļiem.

8. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus dzīvesvietā vai iestādē sniedz konsultāciju veidā (ne vairāk par desmit 45 minūšu konsultācijām) vai sociālās rehabilitācijas kursa veidā sociālās rehabilitācijas institūcijā.

9. Pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pamatota iesnieguma Latvijas Bērnu fondam sociālās rehabilitācijas kurss līdz 30 dienām vai komplekss sociālās rehabilitācijas kurss līdz 60 dienām var tikt pagarināts.

10. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus sniedz iespējami tuvu dzīvesvietai.

11. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu koordinē pašvaldības sociālais dienests, pamatojoties uz šādiem dokumentiem:

11.1. bērna vecāka, aizbildņa, iestādes vadītāja, audžuģimenes vai bāriņtiesas iesniegumu par nepieciešamību bērnam piešķirt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, norādot, no kāda veida vardarbības bērns cietis un kur tā notikusi;

11.2. psihologa vai sociālā darbinieka atzinumu;

11.3. izrakstu no stacionārā vai ambulatorā pacienta medicīniskās kartes (veidlapa Nr.027/u) par saņemto ārstēšanu un medicīnisko rehabilitāciju (ja tāda sniegta).

12. Pašvaldības sociālais dienests:

12.1. pieņem šo noteikumu 11.punktā minētos dokumentus un reģistrē tos īpašā žurnālā;

12.2. triju darbdienu laikā pēc šo noteikumu 11.punktā minēto dokumentu saņemšanas:

12.2.1. izsniedz iestādes vadītājam, bērna vecākam, audžuģimenei, aizbildnim vai bāriņtiesai nosūtījumu bērna sociālajai rehabilitācijai kādā no minētajām vietām:

12.2.1.1. dzīvesvietā vai iestādē pie pakalpojumu sniedzēja, ar kuru pašvaldība noslēgusi attiecīgu līgumu. Līgumā norāda sniedzamo pakalpojumu, tā apjomu un atbilstību normatīvajiem aktiem par prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem, līguma summu, pakalpojuma sniegšanas kārtību, kā arī pakalpojuma sniegšanas laiku;

12.2.1.2. Latvijas Bērnu fonda norādītajā sociālās rehabilitācijas institūcijā līdz 30 dienu ilgam sociālās rehabilitācijas kursam;

12.2.1.3. Latvijas Bērnu fonda norādītajā sociālās rehabilitācijas institūcijā līdz 60 dienu ilgam kompleksam sociālās rehabilitācijas kursam;

12.3. kontrolē šo noteikumu 12.2.1.1.apakšpunktā minētā līguma izpildi un sniegtā sociālā pakalpojuma apjoma atbilstību noslēgtajam līgumam;

12.4. pēc pakalpojuma sniedzēja nodrošinātā pakalpojuma pabeigšanas un pakalpojuma pieņemšanas, bet ne vēlāk kā līdz nākamā mēneša piektajam datumam, iesniedz Latvijas Bērnu fondā pārskatu par bērniem, kuri saņēmuši sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvesvietā vai iestādē, un nosūta dokumentus par šo pakalpojumu apmaksu no valsts budžeta līdzekļiem;

- 12.5. ja nepieciešams, organizē bērna nokļūšanu līdz sociālo pakalpojumu sniedzējam;
- 12.6. informē pašvaldības iedzīvotājus par iespējām saņemt valsts apmaksātos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem, kuri cietuši no vardarbības, kā arī par pakalpojumu saņemšanas nosacījumiem un kārtību;
- 12.7. sniedz nepieciešamo atbalstu un palīdzību bērnam, kurš cietis no vardarbības, un bērna ģimenei sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšanas laikā, kā arī pēc tam.

13. Latvijas Bērnu fonds:

- 13.1. organizē sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu institūcijā nodibinājumos, kuru vienīgais dibinātājs ir Latvijas Bērnu fonds, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē publisko iepirkumu, nodrošinot, ka sociālās rehabilitācijas pakalpojumi institūcijā ir pieejami visos plānošanas reģionos;
- 13.2. ja nepieciešams, atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē publisko iepirkumu, izvēlas citus Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā reģistrētus sociālo pakalpojumu sniedzējus un slēdz līgumus ar tiem. Līgumā norāda sniedzamo pakalpojumu, tā apjomu un atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, līguma summu, pakalpojuma sniegšanas, tā samaksas un pārskatu sniegšanas kārtību, pušu pienākumus un atbildību, pakalpojuma sniegšanas laiku;
- 13.3. pamatojoties uz pašvaldību sociālo dienestu sniegto informāciju, lemj par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu konkrētām pašvaldībām un slēdz līgumus ar pašvaldību sociālajiem dienestiem par sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu dzīvesvietā, kā arī samaksā par sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem, kuri sniegti dzīvesvietā. Līgumā norāda sniedzamo pakalpojumu, tā apjomu un atbilstību normatīvajiem aktiem par prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem, līguma summu, pakalpojuma sniegšanas, samaksas un pārskatu sniegšanas kārtību, pušu pienākumus un atbildību, pakalpojuma sniegšanas laiku;
- 13.4. saskaņā ar pašvaldību sociālo dienestu un citu sociālās rehabilitācijas institūciju sniegto informāciju veido datubāzi par dzīvesvietā, iestādē un sociālās rehabilitācijas institūcijā sniegtajiem pakalpojumiem bērniem, kuri cietuši no vardarbības;
- 13.5. reizi mēnesī sniedz Labklājības ministrijai informāciju par sniegto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu apjomu un izlietoto valsts finansējumu atbilstoši šo noteikumu 14.punktā minētajam līgumam;
- 13.6. informē iedzīvotājus par iespējām saņemt valsts apmaksātus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem, kuri cietuši no vardarbības, kā arī par pakalpojumu saņemšanas nosacījumiem un kārtību.

14. Labklājības ministrija slēdz ar Latvijas Bērnu fondu deleģēšanas līgumu par sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanu. Līgumā iekļauj sociālās rehabilitācijas pakalpojumu finansēšanas nosacījumus, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanas pārraudzības un informācijas aprites kārtību, finanšu un statistikas pārskatu sniegšanas noteikumus un citus pakalpojumu sniegšanai būtiskus noteikumus.

15. Pašvaldības sociālā dienesta lēmumu var apstrīdēt novada vai republikas pilsētas domē. Novada vai republikas pilsētas domes lēmumu var pārsūdzēt administratīvajā tiesā.

16. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2008.gada 8.septembra noteikumus Nr.719 "Kārtība, kādā bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām, sniedz nepieciešamo palīdzību" (Latvijas Vēstnesis, 2008, 143.nr.).

17. Noteikumi stājas spēkā 2010.gada 1.janvārī.

Ekspertu prezentācijas